

Aleg 446

Sprawozdanie

Komisyt administracyjnej o wniosku posła Sali w sprawie zmiany §§. 16. i 18. statutu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Sali dąży do zmiany §§. 16. i 18. statutu krajowego.
§. 16. mającego dziś moc statutu krajowego opiewa:

Sejm krajowy powołany jest do współdziałania przy wykonywaniu władzy prawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z dnia 20. października 1860 Nr. 226 Dz. p. p. i wysłać ma do Izby posłów Rady państwa trzydziestu ośmiu członków, jak to ustanowionem jest w § 6. ustawy zasadniczej o Reprezentacji Państwa.

Wybór tych członków odbywać się ma w sposób w §. 7. ustawy zasadniczej o Reprezentacji Państwa ustanowiony.

Rozdzielenie wybrać się mających członków do Izby posłów na pojedyncze okręgi, miasta i korporacje, ustanowionem jest w dodatku do niniejszego statutu krajowego.

§. 18. obowiązującego statutu krajowego opiewa:

Za sprawy krajowe uznają się:

I. Wszelkie rozporządzenia dotyczące się:

1. kultury krajowej;
2. budowli publicznych, kosztem krajowym podejmowanych;
3. zakładów dobroczynności, udotowanych z zasobów krajowych;
4. budżetu i składania rachunków krajowych, tak:

a) co do przychodów krajowych z zarządu majątku do kraju należącego, z podatków na cele krajowe i z użycia kredytu krajowego, jak

b) co do wydatków krajowych zwyczajnych i nadzwyczajnych.

II. Bliższe rozporządzenia w obrębie ustaw powszechnych względem:

1. spraw gminnych;
2. spraw kościelnych i szkolnych;
3. dostarczania podwód, tudzież prowidowania i kwaterowania wojska, nakoniec:

III. Rozporządzenia w innych przedmiotach, dobra kraju i potrzeb jego dotyczących, a postanowieniami osobnemi Reprezentacji krajowej przekazanych.

Wedle wniosku posła Sali §. 16. statutu krajowego miałby opiewać:

Sejm jest powołany do współdziałania w pełnieniu władzy ustawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z 20. października 1860 Nr. 226 Dz. u. p. i Art. III. ustawy zasadniczej z 26. stycznia 1907 Nr. 15 Dz. u. p.

§. 18. pragnie wniosek posła Sali zmienić w następujący sposób:

Jako sprawy krajowe uznaje się wszystkie przedmioty ustawodawstwa, które nie zostały ustawami zasadniczymi, jako wspólne wszystkim królestwom i krajom w Radzie Państwa reprezentowanym, wyrażaie przekazane ustawodawstwu Rady Państwa, a więc:

I. Wszystkie zarządzenia w sprawach:

1. kultury krajowej. Jako sprawy kultury krajowej uznaje się wszystkie sprawy, których przedmiotem jest produkcya rolnicza leśna, oraz obrobienie i użytkowanie poświę-

conych jej obszarów kraju, jak rolnictwo, polowanie, rybołówstwo, chów bydła, ochrona pól, tępienie szkodników rolnych i leśnych, użytkowanie, kierowanie i ochrona od wód, melioracje, zabudowanie potoków górskich, regulacja i wykupno służebności leśnych i pastwiskowych i t. d., następnie wszelkie sprawy ustroju agrarnego, jak: przepisy o rolnej podzielnosci gruntów lub o jej ograniczeniu, o włościach rentowych, szczególnie przepisy o dzieleniu spadków nieruchomości włościńskich, o agrarnych operacjach i t. d., niemniej udział w urządzeniu kredytu rolnego, w organizacji zawodów rolniczego i leśnego, w urzędzin stosunków robotniczych i czeladzi w rolnictwie i leśnictwie i t. d.;

2. gmin i obszarów dworskich, tudzież organizacji samorządnych władz administracyjnych;

3. Rady szkolnej krajowej, szkół politechnicznych, realnych, zawodowych, seminariów nauczycielskich;

4. wewnętrznego urzędzenia ksiąg gruntowych;

5. corocznego uchwalania budżetu krajowego i krajowych zamknięć rachunkowych, oraz uchwalania absolutorium, zaciągania pożyczek krajowych, konwersyi długów krajowych, pozbywania, obciążania i przemiany nieruchomego majątku krajowego i nakładania dodatków do podatków państwowych, ustanowienia samoistnych opłat i podatków na rzecz kraju i innych ciał samorządnych, oraz wprowadzania monopolów krajowych;

6. publicznych budowli, zakładów dobroczynnych i innych uposażonych z fundusów krajowych;

II. Bliższe zarządzenia w ramach ustaw państwowych w sprawach:

1. szkół ludowych i gimnazyów w ramach zasad nauczania, zakreślonych ustawami państwowemi;

2. organizacji państwowych władz administracyjnych, będącej w związku z organizacją autonomicznych władz administracyjnych, w ramach zarzysów organizacji władz administracyjnych, zastrzeżonych w §. 11. l. 1. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867, Nr. 141 Dz. u. p. ustawodawstwu państwowemu;

3. kościelnych;

4. dostarczania podwód, tudzież zaopatrzenia i zakwaterowania wojska.

III. Zarządzenia co do innych przedmiotów, dotyczących dobrobytu lub potrzeb kraju, przekazanych Reprezentacji krajowej specjalnemi ustawami i zarządzeniami.

IV. Wszystkie inne sprawy nie zastrzeżone wyrażoie ustawodawstwu państwowemu.

Wniosek posła Sali proponuje przeto następujące zmiany:

I. W §. 16. powołuje wniosek posła Sali do tych podstaw, na których opiera się współudział Sejmu w pełnieniu władzy prawodawczej, oprócz dyplomu październikowego także i ustawę zasadniczą z roku 1907, a natomiast opuszcza postanowienia o pośrednim wyborze posłów do Rady państwa, dokonywanym przez Sejm.

Konsekwentnie powinienby był wniosek posła Sali powołać w tym paragrafie także i ustawę zasadniczą z d. 21. grudnia 1867 l. 141. d. u. p. Wogóle jednak rodzą się poważne wątpliwości przeciwko jakiegokolwiek zmianie §. 16. statutu krajowego, a to z następującego powodu:

Patent lutowy rozdzielił władzę ustawodawczą między Sejm i Radę państwa w ten sposób, że wyliczył w statutach krajowych szczegółowo przedmioty legislatywy Sejmowej, a nie wyliczone tam przedmioty przekazał reprezentacji państwowej. Ten patent jest dotychczas zasadniczem źródłem autonomii i samorządu krajowego, polegająca zaś na nim kompetenoya Sejmu może być zmienioną tylko w drodze zmiany statutu krajowego, a więc tylko w drodze ustawy krajowej. Jakkolwiek przeto późniejsza konstytuoya grudniowa przyjęła inną zasadę, wyliczyła bowiem przedmioty, należące do kompetencyi Rady państwa, a resztę przekazała Sejmom, to jednak wobec niedokonanej przez Sejm zmiany patentu lutowego, w punkcie kompetencyi sejmowej, za zasadnicze źródło tej ostatniej uważać należy dalej statut krajowy, ogłoszony patentem lutowym, to zaś stanowisko wyklucza możność zmiany krajowej kompetencyi na jej niekorzyść, w drodze zmiany tylko państwowej ustawy zasadniczej. Powołanie w §. 16. obok dyplomu październikowego także i ustawy zasadniczej z roku 1867 względnie 1907 mogłoby być rozumiane, jako zanegowanie tego stanowiska.

II. Z tych samych powodów podnieść należy zastrzeżenia przeciwko przyjętej we wniosku posła Sali formie określenia zakresu krajowej legistatywy. Wyżej przywiedzone względy przemawiają za zatrzymaniem dotychczasowej formy, przyjętej przez statut krajowy. W razie przyjęcia tej formy, którą proponuje wniosek posła Sali, mogłoby się wydawać, jak gdyby Sejmy nie miały samoistnej kompetencji, nadanej im patentem lutowym, a byłyby w swoim zakresie działania zależne w zupełności od zmian grudniowej ustawy zasadniczej.

III. Wedle obowiązującego statutu krajowego kompetencja Sejmu jest trojaka: zupełna (punkt I. §. 18), ograniczona (punkt II. §. 18) i pochodna (punkt III. §. 18). Gdy oprócz tej kompetencji, t. j. polegającej na statucie krajowym, należy, wskutek historycznego rozwoju austriackiego prawa konstytucyjnego, liczyć się z kompetencją sejmową, jak ona ukształtowała się wedle grudniowej ustawy zasadniczej, przeto wniosek posła Sali dąży do zaprowadzenia zgodności między temi dwiema kompetencjami, wprowadzając do statutu krajowego wszystkie te zmiany, które wynikają z odmiennego stanowiska zajętego przez ustawę grudniową. Stosownie do tego statut krajowy miałby doznać, wedle zamiaru wniosku posła Sali, z jednej strony uzupełnień, z drugiej zaś strony przesunięcia z kompetencji ograniczonej (punkt II. §. 18.) do kompetencji pełnej (punkt I. §. 18.).

A) Uzupełnienia proponuje wniosek posła Sali następujące:

1. Stosownie do uchwalonej przez Izbę posłów Rady państwa tak zw. rezolucyi Starzyńskiego określa wniosek posła Sali, które sprawy uznać należy za sprawy kultury krajowej.

2. Stosownie do ustępu drugiego §. 12. ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwowej, w brzmieniu ustawy z dnia 26. stycznia r. 1907 l. 15. d. u. p. określa wniosek posła Sali wpływ legistatywy krajowej na organizacyę państwowych władz administracyjnych.

3. Stosownie do ustępu pierwszego §. 12. u. zas. z r. 1867 o reprezentacyi państwowej dodaje wniosek posła Sali w §. 18. statutu krajowego ustęp IV.

Nie proponuje natomiast wniosek posła Sali — zapewne tylko przez przeczenie — uzupełnienia, przez przyjęcie do statutu krajowego ustępu drugiego §. 12. ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwowej o udziale Sejmu w legistatywie na polu ustawodawstwa karnego, policyjnego i cywilnego.

4. Wreszcie domaga się wniosek posła Sali uzupełnienia sformułowanego w punktach I. 4. i I. 5.

B) Z kompetencyi ograniczonej przenosi wniosek posła Sali sprawy gminne, dodając do nich sprawy obszarów dworskich tudzież organizacyi samorządnych władz administracyjnych tudzież przenosi do tej zupełnej kompetencyi część spraw szkolnych, pozostawiając resztę w kompetencyi ograniczonej.

Z tych wszystkich zmian uważa Komisya administracyjna za kwestyę obecnie już dojrzałą jedynie tę, która odnosi się do określenia pojęcia kultury krajowej. Rezolucya Starzyńskiego ma charakter interpretacyi odnośnego postanowienia statutu krajowego, z drugiej zaś strony przez pozytywne ujęcie kwestyi i przez to, że sprawy objęte nazwą „kultura krajowa“ stanowią pewną całość, różni się ta kwestya od wszystkich innych, przedstawiających się, jako „reszta“, pozostająca z kompetencyi Rady państwa, i nadających się wskutek tego raczej do określenia tylko negatywnego, bardzo trudnego i wymagającego długich specjalnych studyów.

Z tych powodów Komisya administracyjna, zachowując sobie resztę materyi, zawartej we wniosku posła Sali, do dalszych obrad, wnosi obecnie:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Przewodniczący:
Laskowski.

Sprawozdawca:
Jaworski.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia §. 18. statutu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ogłoszonego ces. pat. z 26. lutego 1861 Nr 20. Dz u. p.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 18. statutu krajowego dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ogłoszonego ces. patentem z dnia 26. lutego 1861 l. 20. Dz. u. p., uzupełnia się następującem postanowieniem:

§. 18 a)

Jako sprawy kultury krajowej uznaje się wszystkie sprawy, których przedmiotem jest produkcya rolnicza i leśna oraz uprawianie i używanie przeznaczonych dla niej obszarów kraju, jako to: leśnictwo, polowanie, rybołówstwo, chów bydła, ochrona pól, zarządzenia celem tępienia szkodników rolnych i leśnych, używanie wód, odprowadzanie ich i ochrona przed nimi, melioracya, zabudowanie potoków górskich, regulacya i wykupienie praw używania lasów i pastwisk. Należą dalej do spraw kultury krajowej wszelkie sprawy ustroju agrarnego, w szczególności: przepisy o wolnej podzielności gruntów lub o jej ograniczeniu, o włościach rentowych, szczególne przepisy o dzieleniu spadków dla posiadłości włościąńskich i przepisy o operacyach agrarnych, jak również udział w urządzeniu kredytu rolniczego, udział w organizacyi zawodów rolniczego i leśnego tudzież w urządzeniu stosunków robotniczych i czeladzi w rolnictwie i leśnictwie.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.
